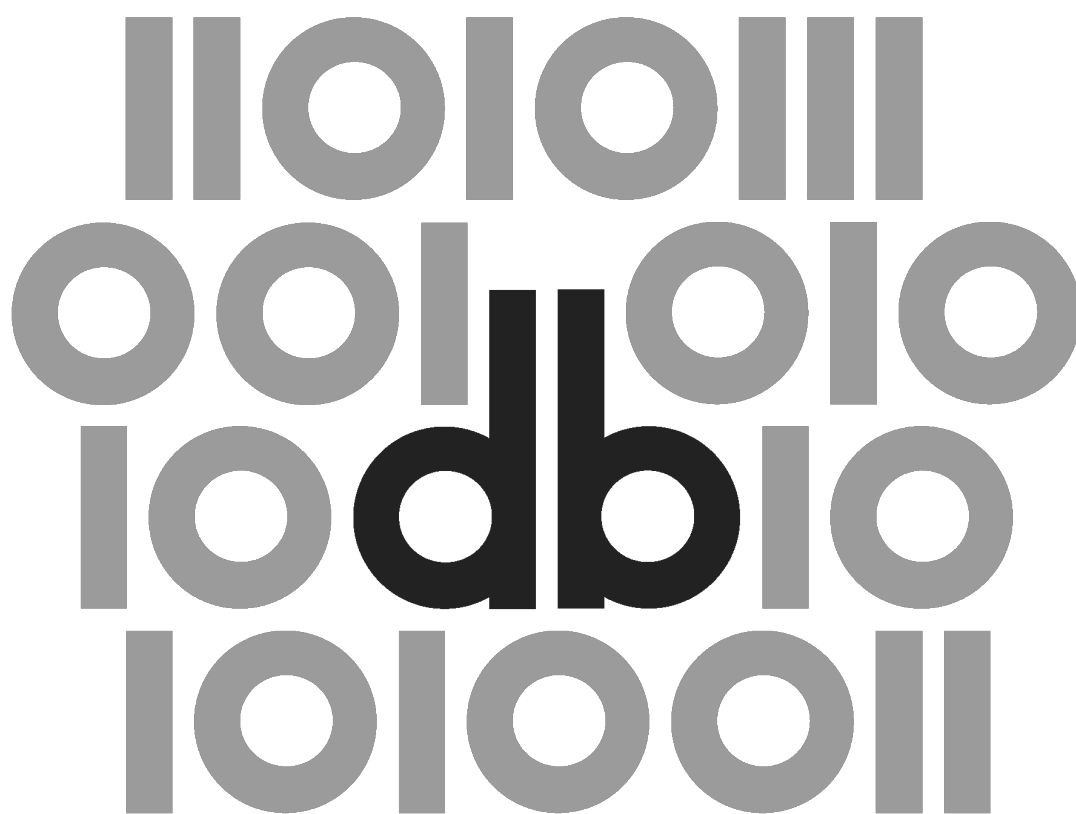

2018.01.

<DIGITÁLIS BÖLCSÉSZET>

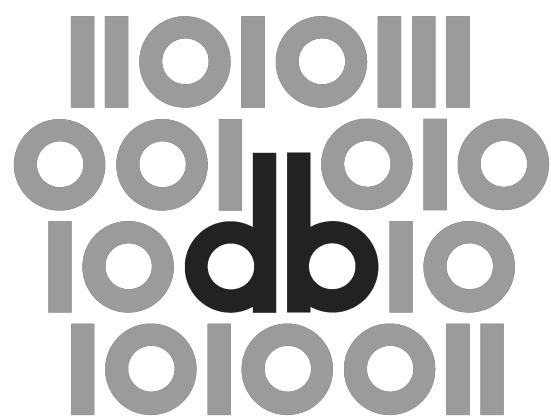

2018.01.

</DIGITÁLIS BÖLCSÉSZET>

Digitális Bölcsészet
2018., első szám

<DIGITÁLIS BÖLCSÉSZET>

2018.01.

Felelős szerkesztő:

Maróthy Szilvia

Szerkesztőbizottság:

Bartók István, Fazekas István, Golden Dániel,
Horváth Iván (a bizottság elnöke), †Orlovszky Géza,
Palkó Gábor, Pap Balázs, Sass Bálint, Seláf Levente

Szerkesztőség:

Almási Zsolt, Fodor János, Kokas Károly, †Labádi Gergely,
Parádi Andrea

Rovatvezetők:

Tanulmányok: Kiss Margit

Műhely: Péter Róbert

Kritika: Bartók Zsófia Ágnes

ISSN 2630-9696

DOI 10.31400/dh-hun.2018.1

Kiadja az ELTE BTK Régi Magyar Irodalom Tanszéke, 1088 Budapest,
Múzeum krt. 4/A.

Felelős kiadó az ELTE BTK Régi Magyar Irodalom Tanszék vezetője.

Megjelenik az Open Journal Systems (OJS) v. 3. platformon, melynek
működtetését az ELTE Egyetemi Könyvtár- és Leváltár biztosítja.

Honlap: <http://ojs.elte.hu/index.php/digitalisbolcseszlet>

Email cím: dbfolyoirat@gmail.com

Tördelés: Hegedüs Béla

Grafika: Hegyi Gábor

Tartalom

Beköszöntő	7
Prószéky Gábor előszava	9
Andrew Prescott előszava	11
Szerkesztőségi köszöntő	13
Tanulmányok	15
Labádi Gergely	
Az olvasó gép: Berzsenyi Dániel versei távolról	17
Drótos László–Kokas Károly	
Webarchiválás és a történeti kutatások	35
Markó Anita	
Hálózatok a 16–17. századi album amicorumokban: Az 1500 és 1700 közötti hungarika jellegű emlékkönyvbejegyzések hálózatelemzése az <i>Inscriptiones Alborum Amicorum</i> adatbázis alapján	55
Matthew L. Jockers	
Metaadat	83
Műhely	109
Sennyey Pongrácz	
Viták és víziók a digitális bölcsészetről	111
Horváth Iván	
Digitális bölcsészet a virtuális nemzeti könyvtárban	121
Lejtovicz Katalin–Matthias Schlögl–Bernád Ágoston Zénó–Maximilian Kaiser–Peter Alexander Rumpolt	
Digitalizáció és hálózatkutatás: Az <i>Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950</i> és az APIS-projekt	139
Cséve Anna–Fellegi Zsófia–Kómár Éva	
Móricz Zsigmond levelezésének (1892–1913) digitális kritikai kiadása Esettanulmány	159
Biszak Sándor–Kokas Károly	
Budapest Időgép	175
Ruttkay Zsófia	
Digitális Múzeum – a MOME TechLab projektjeinek tükrében	185
Dragon Zoltán–Sebestény Csilla	
#BREW: influencer-kísérlet az Instagram újhullámos kávéközösségében	203

Kritika	217
Matthew James Driscoll and Elena Pierazzo, eds., <i>Digital Scholarly Editing: Theories and Practices</i> (2016) – Maróthy Szilvia	219
Laura Estill, Diane K. Jakacki and Michael Ullyot, eds., <i>Early Modern Studies after the Digital Turn</i> (2016) – Maczelka Csaba	223
Matthew K. Gold, ed., <i>Debates in the Digital Humanities</i> (2012); Matthew K. Gold and Lauren F. Klein, eds., <i>Debates in the Digital Humanities 2016</i> (2016) – Zámóné Kocic Larisa	233
George Bruseker, László Kovács and Franco Niccolucci, eds., „Digital Humanities.” <i>ERCIM News</i> 111 (2017) – Molnár Sándor Gyula	239
In memoriam	243
Szajbély Mihály: Búcsú Labádi Gergelytől	245

Prószéky Gábor előszava

Van egy viszonylag új magyar kifejezés: digitális bölcsészet. A világ több részén ugyanez: Digital Humanities. A magyar változatban szereplő fogalom, a bölcsészet talán szűkebb értelmű a nemzetközileg használt humanioráknál (humanities), de hazánkban az ebből a két szóból álló kifejezés vált elfogadottá. Mindez mostanában, gyakorlatilag a 21. század hajnalán történt, amikor egyre több bölcsész- és társadalomtudományi kutatási területet elérte az informatika, a digitális megoldások világa. Sokaknak még persze ma sem ismerős ez a fogalom, pedig ma már a világ legnevesebb egyetemén gyakorlatilag mindenütt folyik digitálisbölcsész-képzés, és egyre-másra jelennek meg a témával foglalkozó könyvek és folyóiratok is. Érdeemes végignézni, hogy azokban a kiadványokban milyen témákról írnak, de talán érthető, ha nekünk az még fontosabb, hogy ha magyar nyelven is elindul egy ilyen kiadványsorozat, akkor abban milyen témákról lesz szó.

A hazai kutatások egyre több mindent ölelnek fel a digitális bölcsészet legkülönbözőbb ágaiból: a nyelvtechnológiától az irodalmi művek digitális kritikai kiadásain át a történelemkutatás, a muzeológia, a régészet vagy a néprajz gépesítéséig, esetleg a zenetudomány számítógépes kutatásáig, de még folytathatnánk számos, újnak tűnő szakterület nevének felsorolásával. A közelmúlt egyik érdekes témájú doktori védésén az opponens épp azt fogalmazta meg, hogy „az utóbbi években egyre több olyan kutatás készül, s ezek nyomán egyre több olyan doktori értekezés lát napvilágot a bölcsészet és társtudományai területén, mely afféle sajátos, «digitális ugarfeltörésként» is értelmezhető. Ezek a művek olyan területekre terjesztik ugyanis ki a digitális kultúra érvényességét, melyeket addig e kultúrával ellentétesnek gondolt a közvélemény, vagy éppen az adott terület «öslakossága». A mára gyakorlatilag bevett «digitális bölcsészet» kifejezés például néhány éve Magyarországon még afféle «fából vaskarikának» számított, hiszen a digitális kultúrára jellemzőnek vélt kvantifikáló, tárgyiasító, áruképző szemléletnél kevés dolog áll távolabb attól, amit a bölcsészetről gondoltak a bölcsészek.”¹

Ami nagyon lelkesítő ezzel az új kutatási területtel kapcsolatban, az éppen az, hogy ma már mindenfajta kutatásba jól integrálható néhány olyan megoldás, melyet az informatika eszközeivel lehet csak az adott területen létrehozni. Akik ilyen kutatásokat végeznek, azok számára a bölcsész szakterület és az informatikai technikák integrálása szinte automatikusan történik. Nyilván a „digitális bölcsészet” kifejezés – ahogy feljebb is utaltunk rá – ma még sok helyen újdonságnak számít, vagyis az egyes bölcsészterületek informatikával ötvözött különféle kutatásait még joggal soroljuk a digitális bölcsészet ernyőfogalom alá. Eljön azonban az az idő, és talán nem is a túl távoli jövőben, amikor a „digitális” jelző lassan eltűnik, és amint más területeken is, a bölcsészet világában is a digitális megoldások természetes kutatási eszköznek számítanak majd. Ekkor a bölcsészet fogalma már automatikusan magában foglalja a digitális bölcsészetet, természetessé válik az informatika használata, amihez már nem fog kelleni önálló név.

¹ Nagy Károly Zsolt opponensi véleménye Bolya Mátyás „Információelmélet és népzene-kutatás” című doktori értekezéséről (2018).

De most még kell önálló név, ezért ennek a diszciplínának a bemutatására, az ezen a területen folyó kutatások ismertetésére indul most útnak a *Digitális Bölcsészet* című elektronikus folyóirat.

Prószéky Gábor